FÖRSLAG

VA-investeringsplan 2027-2038 för Hylte kommun

Antagen av xx, 202x-xx-xx, § Xx

Ansvarig nämnd: XX

Reviderat senast 202x-xx-xx, § xx

1. Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

I februari 2022 beslutade kommunfullmäktige i Hylte om en VA-plan som bland annat innehåller en bilaga med de investeringar som Hylte kommun planerar att genomföra fram till och med år 2035. Dessutom beslutades i början av 2025 om omfördelningar avseende investeringarna i planen för perioden 2024-2026 i. Fokus för investeringarna har varit reinvesteringar i VA-anläggningen och säkrare vattenförsörjning. Planen har legat till grund för de beslut om investeringar avseende den allmänna VA-anläggningen som kommunfullmäktige har fattat varje år.

Det finns numera lagkrav på att varje kommun ska ha en vattentjänstplan därför har ett förslag till vattentjänstplan tagits fram som har lämnats ut för granskning under sommaren 2026. Vattentjänstplanen ska antas av kommunfullmäktige och kommer sedan att ersätta stora delar av VA-planen. Den ska sedan revideras varje mandatperiod. Det finns ett behov av att se över VA-investeringarna varje år och därför föreslås nu en separat VA-investeringsplan som kommer att ersätta bilaga 1 i VA-planen. Investeringsplanen syftar till att presentera de investeringar som behövs för att de allmänna vattentjänsterna ska fungera på ett hållbart sätt i ett längre perspektiv. Investeringarna har sitt ursprung framförallt från förslaget till vattentjänstplan, men kan också innehålla andra förslag till investeringar utifrån verksamhetens behov.

De förslag på mål som finns i vattentjänstplanen och som direkt berör kommunens allmänna VA-anläggning är följande.

- Läckagen i dricksvattennäten ska vara max 20 % år 2045. Hylte kommun hade 2025 ca 45% utläckage på dricksvattennätet.
- Andelen ovidkommande vatten i spillvattennätet ska över en fyraårsperiod inte överskrida 40% år 2045. Hylte kommun hade 2025 ca 68% inläckage på spillvattennätet.
- Inga fastigheter ska drabbas av källaröversvämningar pga. otillräckligt underhåll av kommunens dagvattenledningar, kulvertar, buffertmagasin eller diken.
- I samband med förnyelsearbeten på ledningsnätet skall kombinerade system utredas, dokumenteras och vid behov åtgärdas.
- För minst 85–90% av abonnenterna ska det finnas tillgång till reservvatten senast år 2045.
- Anläggningar och byggnader som inte bedöms komma till framtida användning ska vara avvecklade och rivna.
- Förnyelsetakten på dricks- och spillvattenledningar ska vara minst 1 %, det vill säga ingen ledning ska bli äldre än 100 år.
- Utreda och vid behov revidera de högt prioriterade VA-verksamhetsområden till år 2035. Därefter de måttligt prioriterade områdena mellan 2035–2045 och de lågt prioriterade områdena efter 2045.
- Senast 2030 ska högt prioriterade åtgärder vara genomförda. Därefter ska medel och lågt prioriterade åtgärder arbetas vidare med.

[Skriv här]

1.2 Genomförande

Förslaget till VA-investeringsplan 2027-2038 har tagits fram av VA-chefen tillsammans med övriga tjänstepersoner på VA-enheten. Utgångspunkten har varit den befintliga VA-planen som har uppdaterats med hänsyn till kommande lagkrav samt aktuella investeringsbehov för den allmänna VA-anläggningen. Målsättningarna i den föreslagna vattentjänstplanen har också legat till grund för bedömningen av vilka investeringar som kommer att behöva genomföras under perioden. Fokus för investeringarna är även fortsatt reinvesteringar samt säkrare vattenförsörjning. Konsultstöd har inhämtats för att göra översiktliga kostnadsbedömningar för vissa av projekten.

Under flera år gick VA-verksamheten med underskott, men trenden vändes 2024 då det blev ett positivt resultat. Utgångsläget för att kunna genomföra nödvändiga investeringar är därför bra. En beräkning har gjorts utifrån prognostiserade värden för prisindex för kommunal verksamhet (PKV). Bedömningen är att de investeringar som föreslås i investeringsplanen för de närmaste fem åren kan genomföras om VA-taxan höjs med PKV varje år.

1.3 Giltighet och uppföljning

Eftersom VA-infrastrukturen har mycket långa livslängder och är kapitalkrävande bör en investeringsplan för VA ha en tidshorisont på minst 10 år, gärna längre. Avsikten med VA-investeringsplanen för Hylte kommun är att den ska vara rullande med en planeringshorisont på tolv år. Den antas av kommunfullmäktige och utgör därmed ett planeringsunderlag för de kommande tolv åren. Planen ligger också till grund för de investeringar som kommunfullmäktige beslutar om för kommande budgetår. Översyn av planen genomförs varje år och ingår i kommunens löpande budgetprocess för att säkerställa att projekten fortsatt är relevanta för kommunens utveckling och för att kunna justera kostnadsnivån till de senaste bedömningarna. Planerad utbyggnad av VA-anläggningen ska implementeras i VA-investeringsplanen så att beslut om utvidgning av verksamhetsområde kan tas när behov finns. Även om det inte finns behov av att ändra åtgärderna i planen eller det finns nya kostnadsberäkningar att ta hänsyn till ska en indexuppräkning av kostnaderna ske.

Åtgärder som inte genomförs enligt plan kan finnas kvar i planeringsunderlaget eller utvärderas.

2. Behov av investeringar i VA-anläggningen

2.1 Förutsättningar och utmaningar inom VA-området

Det finns goda förutsättningar för VA-försörjningen i Hylte kommun när det gäller grundvatten av god kvalitet och kvantitet. Det finns flera verksamhetsområden med allmän VA-försörjning i kommunen med separata vattenverk, reningsverk och ledningsnät och det är få nyanslutningar.

Utmaningarna inom VA-området är bl a

- **Ledningsnätet** - behov av kraftigt ökad förnyelsetakt för att kunna säkerställa leveransen av dricksvatten och ett resurseffektivt omhändertagande av avloppsvatten.

- **Vattenverk och avloppsreningsverk** - behov av kontinuerliga reinvesteringar, löpande underhåll och processoptimeringar för att uppfylla lagar och krav samt säkerställa robust, driftsäker och energieffektiv VA-verksamhet.
- **Skapa redundans** –minska sårbarheten vid driftstörningar.
- **Reservvattenförsörjning** – säkerställa att det finns alternativ för att klara längre avbrott i den ordinarie dricksvattenförsörjningen.
- **Ökade krav och möjligheter** – ökade krav genom exempelvis ny cybersäkerhetslag och EU-direktiv inom både dricksvatten och avlopp ger också möjlighet till utveckling.

2.2 Investeringsprojekt

De VA-investeringsprojekt som föreslås för den kommande 12-årsperioden presenteras nedan. För varje projekt anges

- Nuläge, beskrivning och motivering av föreslagen investering
- När olika delar av investeringen ska genomföras uppdelat på
  Period 2027 - 2030
  Period 2031 - 2034
  Period 2035 - 2038

Den övergripande inriktningen är fortsatta reinvesteringar i VA-anläggningen samt att i första hand utnyttja befintliga anläggningar för att skapa möjlighet till reservvattenförsörjning. Målet om att 85 - 90% abonnenter ska ha tillgång till reservvatten beräknas uppnås om projekten som föreslås i denna investeringsplan genomförs.

Samtliga projekt redovisas också i en tabell där den beräknade kostnaden för respektive projekt framgår.

2.2.1 Reinvesteringar – åtgärder på ledningsnät inom befintliga verksamhetsområden samt vattenverk, avloppsreningsverk, pumpstationer och tryckstegringsstationer

Vatten- och avloppssystemet är en samhällskritisk infrastruktur som har stor betydelse för människors hälsa, miljö och kommunens utveckling. För att säkerställa en långsiktigt trygg och stabil VA-försörjning krävs ett kontinuerligt och planerat arbete med underhåll, reinvesteringar och förnyelse av anläggningarna.

Förberedelser inför att skicka in ansökan om vattendom för vattentäkterna i Drängsered, Landeryd, Långaryd och Unnaryd till Mark- och miljödomstolen pågår. Ansökningarna planeras att skickas in under 2026. Det finns också ett behov av att revidera vattenskyddsområden och vattenskyddsföreskrifter för vattentäkterna i Drängsered och Landeryd. Detta arbete startar när ansökningarna om vattendom är inlämnade.

En stor del av Hylte kommuns VA-anläggningar närmar sig idag eller har passerat sin tekniska livslängd. Detta gäller såväl ledningsnät som vattenverk, avloppsreningsverk, pumpstationer och andra kritiska komponenter. Ett eftersatt underhåll innebär ökade risker för driftstörningar, läckor, bräddningar och akuta haverier. Akuta åtgärder är generellt betydligt mer kostsamma än planerade reinvesteringar och medför dessutom större påverkan för abonnenter, verksamheter och miljö.

För att minska sårbarheten och säkerställa en robust VA-verksamhet behöver kommunen successivt öka investeringstakten inom förnyelse och underhåll. Även om detta innebär högre

investeringskostnader på kort sikt skapas samtidigt lägre framtida driftkostnader, färre akuta insatser och en mer kostnadseffektiv verksamhet över tid. En långsiktigt hållbar investeringsnivå är därför nödvändig för att säkerställa både funktion, leveranssäkerhet och ekonomisk hållbarhet.

Den preliminära fördelningen av investeringsvolymen under 12-årsperioden är cirka 95% ledningsnät och 5% avloppsreningsverk och vattenverk.

Förnyelse – ledningsnät

Hylte kommuns ledningsnät omfattar cirka 377 kilometer och består av ledningar för dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Den största delen av Hylte kommuns vatten- och avloppsledningar anlades under 1950–1970-talet. Under lång tid har förnyelsetakten varit låg, vilket innebär att stora delar av ledningsnätet idag är föråldrat. När förnyelsen sker i långsammare takt än anläggningarnas förslitning ökar antalet driftstörningar och problem i systemet.

Konsekvenserna av ett åldrande ledningsnät är bland annat ökade in- och utläckage, större mängder bräddat avloppsvatten, fler driftstörningar samt ökade kostnader för energi, kemikalier och akuta underhållsåtgärder. Det stora och åldrande nätet medför ett omfattande och långsiktigt behov av reinvesteringar för att säkerställa en fortsatt säker och hållbar VA-försörjning. Hylte kommun står därför inför ett växande behov av reinvesteringar och förnyelseinsatser för VA-ledningsnätet.

I förslaget till vattentjänstplan anges målsättningen ”Förnyelsetakten på dricks- och spillvattenledningar ska vara minst 1 %, det vill säga ingen ledning ska bli äldre än 100 år”. Det är denna målsättning som har varit utgångspunkten i beräkningen av kostnaden för ledningsförnyelsen framöver. Förnyelsetakten behöver samtidigt sättas i relation till ledningsnätets faktiska skick och funktion. Ett yngre eller väl fungerande ledningsnät kan förnyas i långsammare takt än ett äldre nät med större brister. Vid prioritering av åtgärder görs därför en samlad bedömning där ledningarnas tekniska status vägs samman med konsekvenserna av eventuella driftstörningar. Samordningsmöjligheter med andra verksamheter, exempelvis Gata och Park, kan också påverka prioriteringsordningen för att uppnå en mer kostnadseffektiv genomförandeplanering.

Utökad flödesmätning och digital övervakning

För att kunna prioritera rätt åtgärder och effektivisera förnyelsearbetet behöver kunskapen om ledningsnätets belastning förbättras. Under planperioden avser kommunen därför att successivt bygga ut flödesmätningen i VA-nätet.

Genom fler mätpunkter kan oönskat tillskottsvatten, läckage och kapacitetsproblem identifieras på ett mer träffsäkert sätt. Utökad flödesmätning ger också bättre underlag för investeringsprioriteringar, dimensionering av framtida anläggningar och uppföljning av genomförda åtgärder.

En förbättrad övervakning bidrar till att minska risken för bräddningar och driftstörningar samtidigt som resurser kan riktas till de områden där åtgärder ger störst effekt. Investeringar i

mätutrustning och digital uppföljning är därför en viktig del av kommunens långsiktiga strategi för att utveckla och effektivisera VA-verksamheten.

Period 2027 - 2030
Fokus för investeringarna under perioden är:

- Slutförande av förnyelsen av spillvattennätet i Landeryd.
- Förnyelse av matarledningar i Hyltebruk.
- Utredning och åtgärder för att minska inläckage till spillvattennätet i Torups samhälle.
- Utökad flödesmätning på ledningsnätet för att identifiera läckage, tillskottsvatten och prioritera framtida åtgärder.
- Revidera vattenskyddsområden och vattenskyddsföreskrifter för vattentäkterna i Drängsered och Landeryd.

Parallellt genomförs nödvändiga reinvesteringar vid avloppsreningsverk och vattenverk för att upprätthålla funktion, kapacitet och myndighetskrav.

Period 2031 - 2034
Åtgärderna på ledningsnätet planeras utifrån de behov som har identifierats under den första planperioden. Faktorer som vägs in är framför allt ledningarnas tekniska status, uppkomna driftstörningar, konsekvenser av eventuella driftstörningar och samordningsmöjligheter med andra aktörer. Under perioden fortsätter också utvecklingen och utbyggnaden av flödesmätningen i ledningsnätet.

Parallellt genomförs nödvändiga reinvesteringar vid avloppsreningsverk och vattenverk för att upprätthålla funktion, kapacitet och myndighetskrav.

Period 2034 - 2038
Fortsatt fokus på reinvesteringar i ledningsnätet. Utöver detta genomförs nödvändiga reinvesteringar vid övriga VA-anläggningar för att upprätthålla funktion, kapacitet och myndighetskrav.

2.2.2 Björnaryds vattenverk

Projektet med ett nytt vattenverk i Björnaryd pågår och projektering utförs under 2026. För närvarande transporteras råvatten från Björnaryds vattentäkt till vattenverket i Jansberg för behandling. Med ett nytt vattenverk i Björnaryd kommer färdigt dricksvatten transporteras i ledningen istället. På sikt kommer även Landeryd att kunna försörjas med vatten från Björnaryd så även Skärshult och Långaryd.

En ny bedömning av den totala kostnaden för uppförandet av ett nytt vattenverk i Björnaryd har gjorts under 2026. Baserat på tidigare erfarenhet hos två olika konsulter och en annan VA-

organisation bedöms den totala kostnaden bli 25 Mkr. Förslaget är därför att tillföra ytterligare 10Mkr till projektet.

Period 2027 - 2030
Upphandling av entreprenör planerar att genomföras i början av 2027 och planen är att ett nytt vattenverk ska kunna tas i drift under 2028.

2.2.3 Överföringsledning Björnaryd – Landeryd

Projektet innebär att det anläggs en överföringsledning från vattenverket i Björnaryd till Landeryd. Genom överföringsledningen kommer halva samhället att försörjas med dricksvatten från vattenverket i Björnaryd. Vattenverket i Landeryd kommer även fortsättningsvis att vara i drift och försörja andra halvan av samhället under normal drift. Vid behov ska hela samhället kunna få sin vattenförsörjning via överföringsledning, vilket därmed kommer att tillgodose Landeryds behov av reservvatten.

Projektet pågår genom att en uppdaterad förstudie har genomförts och teknisk konsult har avropats för projekteringen. Möjlighet till samarbete med andra aktörer utreds. Det finns medel avsatta för projektet 2026 och dessa kommer att behöva ombudgeteras. I nuläget bedöms inte ytterligare medel behöva tillföras projektet .

Period 2027 - 2030
Upphandling av entreprenör och anläggande av överföringsledningen. Ledningen kan tas i drift tidigast då Björnaryds vattenverk är klar, d v s under 2028.

2.2.4 Säkrare vattenförsörjning i Unnaryd

I den befintliga VA-planen finns dels ett projekt som benämns ”Säkrare vattenförsörjning i Unnaryd” och dels ett projekt som benämns ”Reservvattentäkt Unnaryd”. Dessa föreslås slås samman till ett gemensamt projekt. Råvattnet från Unnaryds vattentäkt innehåller mycket järn och det bedöms finnas utrymme att optimera processen för att vattenverket ska hålla längre. Den första delen i projektet innebär att se över processen i det nuvarande vattenverket för att framtidssäkra driften och få en stabilare process. Det finns ombudgeterade medel avsatta för detta och utredning av vilka åtgärder som är lämpliga kommer att pågå under 2026.

Unnaryd saknar idag en reservvattentäkt och det behöver därför också utredas hur vattenförsörjningen kan bli säkrare i ett längre perspektiv.

Period 2027 – 2030
Utreda vilka åtgärder som behövs i Unnaryd för att säkra vattenförsörjningen i ett längre perspektiv. Det kan handla om olika typer av åtgärder tex ytterligare borra, högreservoar, reservvattentäkt.

Period 2031 – 2034
Projektera och genomföra åtgärder som man beslutar att genomföra till följd av utredningen.

[Skriv här]

2.2.5 Förbättrad vattenförsörjning i Långaryd

När det nya vattenverket i Björnaryd är klart och det har byggts en överföringsledning till Landeryd kommer det att bli möjligt att även ansluta även Långaryd till Björnaryds vattenverk. Vattenverket i Långaryd föreslås då avvecklas som kommunal dricksvattentäkt. Detta framförallt på grund av en olämplig placering av vattenverket. Det bedöms också innebära en stor ekonomisk kostnad att utöka vattenskyddsområdet till det som är dagens standard. Det blir därför mer kostnadseffektivt att anlägga en överföringsledning.

I samband med omställningen av vattenförsörjningen bör även verksamhetsområdet se över för att säkerställa lämplig utformning av detta.

Det kommer att behöva genomföras en förstudie innan projekteringen startar för att utreda omfattning, föreslå ledningsdragning och göra en säkrare tids-och kostnadsbedömning av projektet.

Period 2027-2030
Under 2027 genomförs en förstudie med hjälp av driftmedel. Projektering och upphandling av överföringsledningen sker året innan projektet genomförs.

2.2.6 Reservvattentäkt Björnaryd

I VA-planen från 2022 finns det med ett projekt med beskrivningen ”Säkrare vatten i Långaryd; ny vattentäkt i Långaryd med kapacitet att vara reservvattentäkt för Hyltebruk”.

Med ett nytt vattenverk i Björnaryd som även föreslås försörja Långaryd med dricksvatten bör inriktningen på projektet istället vara att utreda behovet och möjligheten till reservvattentäkt för Björnaryd och här kan olika alternativ eller kombinationer av alternativ vara aktuella att utreda.

Viktiga faktorer att ta med sig är i vilken omfattning en framtida överföringsledning från Torup/Rydöbruk kan tillgodose behovet av reservkapacitet. Hänsyn behöver också tas till vilka bedömningar som görs av kommunens utveckling och framtida behov samt hur mycket utläckaget från dricksvattenledningarna kan minska.

Period 2027 – 2030
Under perioden genomförs en utredning som får visa hur det behov som finns bäst kan tillgodoses samt gör en noggrannare tids- och kostnadsberäkning av de åtgärder som föreslås.

Period 2031 – 2034
Anläggning av ev reservvattentäkt utifrån utredningens resultat.

2.2.7 Överföringsledning Hyltebruk-Torup/Rydöbruk

Pojektet avseende överföringsledning mellan Hyltebruk -Torup/Rydöbruk föreslås vara kvar i investeringsplanen men har senarelagts. Det behöver tas fram en plan för att kunna anlägga en överföringsledning mellan samhällena. Genom sammankoppling av dricksvattennätet

mellan Torup/Rydöbruk och Hyltebruk bedöms även tillgång till reservvatten mellan dessa två dricksvattennät kunna tillgodoses.

Period 2035 – 2038
Projektering och anläggande av överföringsledningen

2.2.8 Projekt som föreslås tas bort från investeringsplanen

I VA-planens bilaga 1 finna vissa projekt med som det just nu inte bedöms finnas behov av att med i investeringsplanen för 2027-2038. Följande projekt föreslås därför tas bort från planen.

- Läkemedelsrening – det bedöms inte komma krav på läkemedelsrening inom överskådlig tid för avloppsreningsverk i den storleksordning som finns i Hylte kommun.
- Projektera för vattentäkt i Nyebro/Övregård, för att säkra reservvatten till Torup, Rydöbruk m.fl. I dagsläget bedöms det vara tillräckligt att det finns ett vattenskyddsområde och därmed ett skydd för en eventuell framtida vattentäkt. Projektet bör därför anses som färdigställt i nuläget.
- Projektledning på VA-enheten för att klara investeringsprogrammet – kostnaderna för projektledning läggs istället med i kostnaden för respektive projekt.
- Förbättrad vattenförsörjning i Drängsered – Under 2026 pågår undersökningar och ansökning om tillstånd för uttag av vatten. Drängsered är ett litet samhälle och det går att under en period försörja samhället från en större vattentank om det finns behov av reservvatten.

[Skriv här]

Beslutsunderlag - investeringsbehov

Namn på nämnd: Samhällsbyggnadsnämnden, VA-verksamheten

Prioriteringar görs utifrån följande
1 = Lindrig - mindre inverkan på grunduppdrag, mål, srtategier, riktlinjer och lagar
2 = Betydande - försvårar betydligt möjligheterna att nå grunduppdrag, mål, strategier och att fullfölja riktlinjer och lagar
3 = Allvarlig - grunduppdrag, mål, strategier kan ej nås. Riktlinjer och lagar kan ej följas.

För mer information se Förslag till VA-investeringsplan 2027-2038.

Identifierat område	Prio (1-3)	Sammanfattning av föreslagna åtgärder	Kostnader år 2027	Kostnader år 2028	Kostnader år 2029	Kostnader år 2030	Kostnader år 2031	Kostnader år 2032	K
Reinvesteringar	3	Åtgärder på ledningsnät inom befintliga verksamhetsområden samt vattenverk, reningsverk, pumpstationer och tryckstegringsstationer.	16 600 000	16 000 000	21 000 000	20 000 000	22 000 000	26 000 000	
Nytt vattenverk i Björnaryd	3	Pågående projekt, medel finns även avsatta för 2026.		10 000 000					